

Observation på Hjälmskolan

Vallentuna

**21-25 november
2005**

Ida Dahlqvist
Eva Westlund
Camilla Nilsson
Carolina Nilsson

Innehållsförteckning

Inledning	3
Skolans vision	4
Presentation av skolan	4
Skolans möten	4
Arbetslag	5
Arbetsätt och lärarroll	6
Skolans ledning, styrning och utvärdering	7
Elevernas ansvar och inflytande och hur skolan kommunicerar elevernas mål och resultat	9
Skolans eget observationsområde: relationen mellan vuxna och elever	11
Områden att utveckla	12
Goda exempel	12

Observatörsprojektet Nordost
Lag 1 Österåkers kommun
Ida Dahlqvist
Eva Westlund
Camilla Nilsson
Carolina Nilsson

Inledning

Nordostkommunerna Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker driver ett gemensamt skolutvecklings- och utvärderingsprojekt. Genom besök i skolorna och observationer inom vissa prioriterade områden, skall observatörerna ge en bild av skolornas verksamhet, lyfta fram goda exempel och lägga en grund till stöd för:

- Fortsatt skolutveckling
- Utveckling av kvalitetsarbetet
- Ökad kompetens hos skolans personal
- Skolornas och skolkommunens kvalitetsredovisning

Prioriterade områden är:

- Arbetslag, arbetssätt, lärarroll
- Skolans ledning, styrning och dess egen utvärdering
- Elevernas ansvar och inflytande och hur skolan kommunicerar elevernas mål och resultat
- Skolans eget observationsområde (relationen mellan vuxna och elever)

Vi har inför observationen tagit del av följande dokument gällande Hjälmskolan:

- Bemanningsplan
- Schema för samtliga klasser
- Organisationsplan
- Arbetsplan
- Skolans rutiner
- Regler för eleverna
- Konferensschema
- Krisplan
- Handlingsplan mot mobbning och annan kränkande behandling
- Handlingsplan vid bildande av undervisningsgrupper
- Utvecklingssamtal, samtalsmodell

- Åtaganden, skolplan
- Uppföljning av åtaganden, ledningsgrupp
- Uppföljning av åtaganden, arbetslag
- Kvalitetsredovisning, fritidshemmet
- Kvalitetsredovisning, grundskolan
- Elev- och föräldraenkäter 2005
- Kursplaner och betygskriterier
- Skolans hemsida

Skolans vision

I Hjälmaskolan skall du bli berörd intellektuellt och känslomässigt.
 Utmanas och överraskas.
 Känna glädje, skaparlust, trygghet och gemenskap.
 Bli tagen på allvar och ha inflytande.

Presentation av skolan

Hjälmaskolan ligger i ett lugnt villaområde i Vallentuna kommun. Till skolan kommer även elever från flera andra skolområden. Skolan byggdes på 1960- talet och renoverades i mitten av 1990-talet. Hjälmaskolan är en 7-9 skola med ca 330 elever och 27 lärare samt en Montessorienhet med undervisning F-9 och fritidsverksamhet. Montessoriverksamheten omfattar totalt 130 elever. Antalet behöriga lärare är 97 %. Lärartätheten på skolan är 6,7/100 elever. I skolans lokaler finns även undervisningsgrupper för elever med Aspergers syndrom och elever med språkstörningar. Dessa grupper lyder under kommunens resurscenter.

På skolan råder ett vänligt och välkomnande klimat. Skolan har ett välbesökt bokcafé där både personal och elever kan träffas. På caféet, som ligger i anslutning till skolans bibliotek, finns datorer med Internetuppkoppling som eleverna kan använda sig av. Caféet sköts av en skolvärdinna som även har hand om skolans bibliotek.

Skolans möten

Följande möten hålls varje vecka:

- Ledningsgruppsmöte (rektor, arbetslagsledare)
- Elevvårdsteamsmöte (rektor, kurator, skolsköterska, SYV, spec.pedagog)
- Arbetslagmöte (arbetslagsledare, representant från Elevvårdsteamet EVT, lärare)
- Elevråd

Varannan vecka:

- Personalmöte (personal på skolan)
- Friendsmöte (kurator, skolsköterska, klassrepresentanter)

Tre gånger per termin:

- Förvaltningsråd (rektor, politiker, föräldrar, elever, lärare)
- Samverkansmöte (fackliga representanter, rektor)
- Möte mellan sociala myndigheter och EVT.

En gång i månaden:

- Klassråd

Två gånger per termin:

- Interkommunala elevrådet

En gång per termin:

- Klasskonferens (rektor, arbetslag, handledare)

Två gånger under läsåret:

- Studiecirkel (lärare från avlämnade skolor, lärare från Hjälmaskolan)

Arbetslag, arbetsätt och lärarroll.

Arbetslag

På skolan finns tre arbetslag:

Arbetslag A består av en sju, två åttor och två nior

Arbetslag B består av två sjuor, en åtta och en nia

Arbetslag M (montessori) består av fritidshem, förskoleklass och grundskola 1-9.

Montessoriverksamheten bedrivs i en avgränsande del av skolan.

Arbetslaget har konferens cirka 1 ½ timme per vecka. De träffas då i sina arbetslagsrum där de också har sina arbetsplatser. Gamla klassrum har byggts om till luftiga och rymliga arbetslagsrum. I varje rum finns två datorer och alla har sin egen arbetsplats med skrivbord och bokhylla.

Varje arbetslag tilldelas medel för att genomföra kompetensutveckling. De gör själva en plan för prioritering av kompetensutvecklingsområden samt beslutar vilka i laget som ska kompetensutvecklas.

Arbetslagets ansvarsuppgifter:

- Se till att eleverna når kunskapsmålen och utvecklas socialt
- Planera verksamheten
- Sköta lagets ekonomi
- Lösa vikarefrågan vid korttidsfrånvaro

- Samverka kring elevvården

Undervisningen sker inte bara i det egna laget utan för en del lärare även i andra lag på skolan.

Av skolans totala personal på 40 personer jobbar 25 st på heltid, varav 20 st är pedagoger.

Varje arbetslag styrs av en arbetslagsledare som ingår i skolans ledningsgrupp. Ledningsgruppen träffas en gång i veckan då rektorn delger information och det pedagogiska arbetet diskuteras. Arbetslagsledare har 20 % nedsatt undervisningstid. Förutom ämneslärare ingår en person från elevvårdsteamet. Lagen består av cirka 10 lärare.

Arbetslagsledarens uppgift är att vara en länk mellan skolledning och arbetslag, informationsmottagare, förbereda och leda arbetslagsmötet, ansvara för dagordning, fördela arbetsuppgifter inom laget, introducera nyanställda, sammanställa fortbildningsbehovet och leda utvecklingsarbetet fram mot gemensamma mål.

Arbetsätt och lärarroll

Arbetsättet är traditionellt med helklassundervisning i alla ämnen förutom i hem- och konsumentkunskap för år 8 samt slöjd för samtliga klasser. Klasserna består i snitt av 22 elever.

En gång i veckan har eleverna ”planeringstid” på schemat, då eleverna träffar och får information av sin handledare. Under denna tid får eleverna sina veckobrev med information och frånvaro. Tanken är att eleverna även ska planeras sin ”elevens tid” som är schemalagd senare i veckan. På ”elevens tid” väljer eleverna själva vad de vill jobba med. De har även möjlighet att göra omprov under denna tid.

Skolan har valt att lägga tiden för elevens val på ett övergripande tema inom kultur. Denna tid är 100 minuter i veckan. Eleverna får då välja mellan olika ämnen i femveckorsperioder. En grupp arbetar dock hela läsåret med en musikal som i år handlar om musiken och historien under de senaste 100 åren. Musikalen har premiär vid läsårets slut.

Lärarna är handledare för mellan 12 och 15 elever var. De sköter kontakten med hemmet och har huvudansvaret för elevens pedagogiska och sociala utveckling.

Montessoriklasserna har betydligt mer ”elevens tid” som är lagd i block. De arbetar efter Montessoripedagogiken som innebär att barnet själv har frihet att välja sitt arbete efter läroplanens mål. Läraren ser vad barnet behöver lära sig och erbjuder adekvat arbetsmateriel, handledning och undervisning. Miljön är utformad så att barnet blir inspirerat att arbeta självständigt, eller i grupp. Läraren planerar vad som ska göras de närmaste två veckorna. Eleven kan sedan planera sitt arbete utifrån det. Detta innebär att eleven kan välja att arbeta klart med ex. matematik under periodens första dagar.

Kommentar

Arbetslagen har väl fungerande arbetsrum med plats för konferens. Vi upplevde att lärarna saknar ett eget personalrum där de kan träffas över laggränserna och diskutera med varandra utan elevers närvaro. Idag träffas de tillsammans med eleverna i cafeteria. Trots att ett litet personalrum finns så utnyttjas det inte i nuläget.

Montessorilärarna upplever att deras pedagogik påverkas på grund utav att de måste anpassa sitt schema efter övriga skolan. De har gemensamma lärare i de praktiska /estetiska ämnena och även i en del teoretiska. Blockläsningen påverkas eftersom de inte kan få så långa och sammanhängande block som de önskar.

”Planeringstiden” borde kunna utnyttjas bättre. Nu utnyttjas tiden i stor utsträckning till information. Vi föreslår att handledaren använder tiden till enskilda samtal med sina egna elever.

”Elevens tid” upplever vi används olika av olika klasser. Tanken är det ska finnas en lärare per klass men beroende på lärarbrist kan eleverna få jobba med endast sporadisk översyn. Detta kan föra med sig onödig oro bland eleverna, samt att de elever som verkligen behöver utnyttja tiden väl, inte får den hjälp de behöver.

Hos Montessorieleverna upplever vi att det självständiga arbetet bland eleverna fungerar bättre. Eleverna är vana att ta ett större ansvar och har sedan tidigare är en vana att planera sin tid på egen hand.

Enligt skolans arbetsplan använder sig skolan av varierande arbetssätt och arbetsformer för att nå målen. Under den vecka vi observerade såg vi främst exempel på traditionell undervisning. Samtal med elever visar på att alternativa arbetsformer inte förekommer så ofta. För att tillmötesgå olika inlärningssätt och förutsättningar hos eleverna bör man variera undervisningen så att allas behov tillgodoses.

På grund av att nästan all undervisning sker i helklass är grupperna statiska. Detta för med sig mindre flexibilitet.

Vi upplever skolans lärare som lyhörda och att de ser till elevernas behov både pedagogiskt och socialt. Relationen mellan lärare och elever upplever vi som god på skolan. Detta visade sig bland annat i matsalen där det var en trivsamt stämning. Även i korridorerna upplevde vi det som lugnt och trevligt.

Skolans ledning och styrning och utvärdering

Nuvarande rektorn har arbetat på skolan sedan april 2002. Sedan han tillträdde har elevantalet minskat, till stor del beroende på att en ny skola byggdes i kommunen.

Skolans ledningsgrupp består av rektor och arbetslagsledare från de tre arbetslagen.

Till sin hjälp med det administrativa arbetet har rektorn två kanslisters på vardera 80 % respektive 20 %. Dessa är också vikarieanskaffare vid längre sjukfrånvaro.

Skolan står inför stora förändringar vad gäller personalsituationen då många kommer att gå i pension under de kommande åren.

Informationen från rektorn till personal går vanligtvis genom arbetslagsledaren. Varje vecka får samtlig personal information om vad som händer på skolan genom "Veckonytt" som skrivs och skickas ut av rektorn. Via skolans intern-tv får eleverna information om dagens händelser.

Rektor genomför själv medarbetar- och lönesamtal. Han ansvarar också för schemalaggningen i samtliga klasser utom i Montessoriklasserna. Arbetet med schemalaggningen kommer alltmer att läggas över på arbetslagen.

På skolan finns ett förvaltningsråd i vilket politiker, föräldrar, lärare och elever ingår. Rådet leds av rektor.

Varje lärare har fria händer att organisera det pedagogiska arbetet. Arbetslagen har stora befogenheter att sköta det vardagliga arbetet.

Det finns en skolutvecklingsgrupp som ej är aktiv.

Skolan har en handlingsplan hur man ska gå tillväga när nya undervisningsgrupper bildas. Syftet är att få väl fungerade undervisningsgrupper. Målet är att elevernas sociala utveckling ska främjas. Vid bildningen av undervisningsgrupperna ska elever från olika skolor integreras.

Rektorn sätter själv stort värde på att vara en del av elevernas vardag. Han lägger stor vikt vid att snabbt identifiera elever med speciella behov. Ett sätt är att låta personal från elevvårdsteamet vara en del av arbetslaget. Undervisande lärare upprättar ett åtgärdsprogram tillsammans med föräldrar.

Kommunen genomför varje år en kvalitetsredovisning som både lärare, elever och föräldrar deltar i.

Kommentar

Lärarna ger uttryck för att vissa förändringar genomförts utan att de varit delaktiga. Till exempel flyttades skolans personalrum till en mindre lokal under sommaren. Enligt rektor har alla berörda informerats om detta innan sommaren.

Undervisningstiden i No har minskats och tiden har istället lagts på de lägre åldrarna. Det är viktigt att följa upp att eleverna verkligen får den No-undervisning de har rätt till. Som ett resultat av den minskade tiden kommer eleverna på Hjälmaskolan att få blockbetyg i No till och med år 9.

Skolan har bra och tydliga handlingsplaner både vad gäller krishantering och bildande av undervisningsgrupper.

De flesta elever har stor tillit till sin rektor, något som vi uppfattade i samtal med dem. Det fanns en avspänd och naturlig kontakt mellan rektor och elever.

Skolans personal uppskattar att de har stora befogenheter inom laget men skulle i vissa situationer önska ett tydligare stöd från skolledningen.

Elevernas ansvar och inflytande och hur skolan kommunicerar elevernas mål och resultat

Enligt vaktmästaren på skolan är vandaliseringen relativt stor men i jämförelse med andra skolor i kommunen är den låg. För att öka elevernas ansvar för sin egen miljö ingår eleverna i olika städpatruller, vars uppgift är att efter rullande schema hålla rent och snyggt i korridorerna. Också i matsal och café får eleverna hjälpa till med enklare göromål. Skolan arbetar aktivt med att snabbt ta bort klotter och reparera eventuell förstörelse.

Eleverna får i början av varje läsår skriva under att de har tagit del av Hjälmstaskolans regler. Här finns också tydlig information om vad som händer om man bryter mot dessa.

Varje elev har tillgång till skolans datasalar. I de fall eleverna inte tar sitt ansvar och följer de uppsatta regler som gäller skolans datorer blir eleverna avstängda under en period. Eleverna får arbeta på egen hand i datasalarna under lärares ansvar.

Elevrådsstyrelsen på skolan träffas varje vecka på planeringstiden. De träffas tillsammans med en lärare. Då diskuteras olika frågor som de fått från eleverna på skolan. Alla elevrådsrepresentanter på skolan träffas två gånger per läsår för ett stormöte. Två elever från varje klass är med i elevrådet, varav en är med i styrelsen. Det finns även ett interkommunalt elevråd i Vallentuna kommun, där alla elevråd från skolor runt om i Vallentuna träffas 2-3 ggr per termin. Representanter från elevrådet ingår också i förvaltningsrådet.

Klassråd har eleverna en gång i månaden då elevrådsrepresentanterna tar upp frågor som eleverna på skolan ska diskutera samt informerar om vad som beslutats under elevrådsmötena. Klassrådet äger rum på ”planeringstiden”.

Cirka två gånger per termin har skolan så kallade ”brytdagar”. Schemat bryts då upp och eleverna planerar sin egen tid. Varje elev lämnar in ett schema till sin handledare. Eleverna har under dessa dagar möjlighet att ta igen missad kunskap eller arbeta med ämnesfördjupning. Lärarna finns till hands för att stötta och hjälpa eleverna.

De flesta lärare har all sin undervisning i ett och samma klassrum. Detta har eleverna varit med och bestämt.

Skolan använder sig av Friends och har kompisstödjare i varje klass. De träffas varannan vecka under ledning av skolsköterskan och kuratorn.

Läraren ansvarar för att kunskapsmålen blir kända hos eleverna. Eleverna får ta del av betygskriterierna i början av terminen. En del av lärarna går igenom de betygskriterierna som gäller inför respektive ämnesområde.

I Vallentuna kommun pågår nu arbetet med att ta fram en mall för individuella utvecklingsplaner. Från och med 1 januari 2006 ska det upprättas en individuell utvecklingsplan för alla elever på skolan.

Skolan har utvecklat ett underlag för utvecklingssamtal. I detta kommenterar respektive ämneslärare hur väl eleven når målen. Eleven tar hem detta underlag före utvecklingssamtalet och ska sedan tillsammans med föräldrarna fylla i hur väl lärarens bedömning stämmer med elevens egen. I underlaget ska eleven också ta ställning till hur hon/han tar sitt ansvar för sina studier samt fungerar socialt i skolan. En speciell utvecklingsgrupp i Vallentuna har tagit fram detta underlag som gäller för samtliga skolor i kommunen.

Kommentar

Vi upplevde att det var rent och snyggt på skolan vilket ger ett välkomnande intryck. Att skolan gav ett fräscht intryck tror vi beror på att eleverna får ta ett eget ansvar för skolans miljö. Idén med städpatrullerna fungerar tillfredsställande men skulle kunna fungera bättre om alla lärare och elever tog sitt ansvar.

Skolans regler var utformade på ett positivt sätt och talade i första hand om vilka rättigheter eleverna har. De senaste reglerna var reviderade i samråd med elevråd, föräldrar, personal och skolledning. Härigenom har eleverna gjorts delaktiga i upprättandet av de regler som ska gälla på Hjälmstaskolan. Reglerna är väl förankrade hos eleverna, dock upplevde vi att alla regler inte alltid följdes upp. En av skolans regler är att alla ska passa tiden. Lektionstiden måste utnyttjas bättre och alltid starta i tid. En gemensam start och avslutning på lektionerna skulle göra att lektionstiden blev bättre utnyttjad.

För att eleverna ska få möjlighet att utöva sitt inflytande och samtidigt få öva sig i demokrati tycker vi att klassrådet bör äga rum oftare än en gång i månaden. Ett väl fungerande klassråd bör ha regelbundna och tätare möten. Då elevrådet har möte varje vecka borde informationen nå klasserna snabbare. Vi upplever att elevrådet på skolan fungerar bra. Skolledningen tycks vara lyhörd för det som elevrådet har synpunkter på. Det interkommunala elevrådet är viktigt. Det ger eleverna en möjlighet att träffa andra elever där de tillsammans kan påverka sin situation.

Utvecklingssamtalen är det tillfälle då eleven får information om hur hon/han är på väg att uppnå målen. Detta är det enda "schemalagda" tillfälle under terminen som eleven har enskilt samtal med sin handledare. Enskilda och schemalagda handledarsamtal borde införas för att öka elevens medvetenhet om sin egen skolsituation.

Underlaget som ligger till grund för utvecklingssamtalet ger en heltäckande bild av elevens skolsituation då den både tar upp elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Positivt är också att eleven tillsammans med föräldrarna förbereder sitt utvecklingssamtal och måste reflektera över sin utveckling.

Skolans eget observationsområde: Relationen mellan vuxna och elever.

Rektorn betonar starkt vikten av en god relation mellan personal och elever. För att skapa förutsättningar för detta äter alla vuxna gratis i skolans matsal tillsammans med eleverna. Bokcaféet är en naturlig samlingsplats för både vuxna och elever på skolan.

Tid på schemat för kultur, däribland musikaltäma, bidrar till att stärka relationen mellan vuxna och elever.

Kommentar

Vi upplevde en god stämning i relationen mellan vuxna och elever. Vuxna tar sig tid till spontana samtal med eleverna både under raster och vid andra tillfällen.

Under kulturen får eleverna tillfälle att träffa sina lärare i ett annat sammanhang än klassrumssituationen.

I matsalen råder en harmonisk och lugn stämning. Matpersonalen tar sig ofta tid till att växla några ord med eleverna.

Områden att utveckla:

- Klassrådet bör ske oftare.
- Lektionstiden bör utnyttjas bättre.
- Informationen från ledningen bör bli tydligare.
- I dagsläget finns ingen individuell schemalagd tid för eleven att träffa sin handledare.
- Informationen till elev och föräldrar om elevens utveckling bör ges oftare.
- Personalsamarbetet kan utvecklas.

Goda exempel

- Handlingar och dokument är tydliga.
- Betygskriterierna är gemensamma för hela kommunen. Det finns tydliga steg på väg mot uppnåendemålen.
- Stämningen på skolan är god.
- Elevrådet är väl fungerande med regelbundna möten.
- Bokcaféet är en trevlig samlingspunkt för både elever och personal.
- Datorerna på skolan byts ut vart tredje år.
- All skolpersonal äter gratis tillsammans med eleverna. Detta bidrar till många vuxna i matsalen vilket skapar en lugn stämning.
- Kulturprojektet ger eleverna ett gemensamt mål där även elever som inte har det lätt i de teoretiska ämnena har möjlighet att visa sina talanger.
- Underlag för utvecklingssamtal är väl genomarbetat.

Vi tackar för en trevlig och lärorika vecka och tackar för ett gott bemötande. Lycka till med ert fortsatta arbete.